

2016-04-26

SU FV-1.1.3-0367-16

Åsa Borin
Kanslichef

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet

Yttrande över ”Kemikalieinspektionens redovisning av regeringsuppdrag om nationellt förbud mot mikrokorn av plast i kosmetika”

Yttrandet har på rektors uppdrag utarbetats av Områdesnämnden för naturvetenskap. Ärendet har beretts av Marie Löf, Stockholms universitets Östersjöcentrum samt Magnus Breitholtz, Elena Gorokhova, Matthew MacLeod och Martin Ogonowski vid Institutionen för miljövetenskap och analytisk kemi

Sammanfattning

- Stockholms universitet instämmer i Kemikalieinspektionens förslag att Sverige bör införa ett nationellt förbud mot mikrokorn av plast i kosmetika samt verka för införandet av ett förbud mot mikroplaster i kosmetika inom EU, i huvudsak i enlighet med Kemikalieinspektionens förslag.
- Stockholms universitet betonar vikten av att Sverige verkar för ett EU-förbud mot tillsats av mikroplaster i kosmetiska produkter för att skydda havsmiljön, eftersom mikroplaster är ett internationellt problem.
- Stockholms universitet anser dock att det är en brist att förbudsförslaget bara omfattar mikrokorn av plast i kosmetiska produkter som *sköljs av*, och att den fortsatta användningen av mikroplast även i andra kosmetiska produkter bör utredas.
- Det starkaste argumentet för att införa ett nationellt förbud är försiktighetsprincipen.
- Stockholms universitet anser att ett förbud mot mikroplaster i kosmetika är ett bättre alternativ än en frivillig överenskommelse inom kosmetikabranschen.

Avsnitt Sammanfattning och Summary

Rapporten använder följande formulering kring möjligheter till dispens:

”Plastpartiklar kan även ackumulera hydrofoba (vattenskyende) ämnen som kan tas upp av organismerna och orsaka negativa effekter.”

Områdesnämnden för naturvetenskap

Stockholms universitet anser inte att detta är det mest lämpade argumentet för att förbjuda användning av mikroplaster i kosmetiska produkter.

Se kommentar under avsnitt 2.2.4.

Avsnitt 2.2.4 Upptag och effekter av farliga ämnen i och på partiklarna

Stockholms universitet anser att de huvudsakliga riskerna med mikroplastpartiklar i miljön utgörs av de negativa effekter som kan orsakas av partiklarna i sig eller de kemikalier som plasten innehåller.

Plastpartiklar ackumulerar farliga ämnen i vattenmiljön. I dagsläget är det dock oklart i vilken utsträckning mikroplaster fungerar som vektor för adsorberade farliga ämnen till näringskedjan, vilket rapporten också beskriver. Forskningen tyder på att organismer utsätts för fettlösliga organiska miljögifter i större utsträckning genom sin naturliga föda än genom de plastpartiklar de får i sig¹.

Avsnitt 5 Bedömning av de EU-rättsliga förutsättningarna, samt

avsnitt 6.2 Regelns plats i författningssamlingen och

avsnitt 6.4 EU-rättsligmotivering

Stockholms universitet har inte bedömt de juridiska aspekterna på ett svenskt förbud som redogörs för i Kemikalieinspektionens rapport.

Avsnitt 6 Förslag till nationellt förbud

Stockholms universitet stödjer Kemikalieinspektionens förslag att Sverige bör införa ett nationellt förbud mot mikrokorn av plast i kosmetika samt verka för införandet av ett förbud inom EU

¹ Gesamp (2015): Sources, fate and effects of microplastics in the marine environment: A global assessment.

Ett förbud mot mikroplast i kosmetika inom EU är nödvändigt för att eliminera denna källa till mikroplast till Östersjön. Över 90 procent av mikroplasten som tillförs Östersjön från kosmetiska produkter kommer från andra länder än Sverige².

Stockholms universitet anser att försiktighetsprincipen, som Kemikalieinspektionen lyfter i rapporten, är det starkaste argumentet för att införa ett förbud.

Avsnitt 6.1.2. Motivering till definitioner, undantag och övergångstid

Begränsningen till ”kosmetisk produkt som sköljs av”

Användning av mikroplast i kosmetiska produkter som klassas som ”leave on” bör också utredas

Stockholms universitet anser att det är en brist att Kemikalieinspektionens förbudsförslag endast omfattar mikrokorn av plast i kosmetiska produkter som *sköljs av*. Användningen av mikroplast även i andra kosmetiska produkter bör utredas och begränsningar övervägas.

Skälen till detta är följande:

Enligt EU-kommissionens rapport³ från 2016 beräknas hälften av tillsatserna av mikroplaster i kosmetiska produkter i EU ske i ”leave on” produkter, som solkrämer, make up och deodoranter. Men även dessa produkter tvättas av och hamnar i avloppet eller vad gäller solkrämer direkt i sjöar och hav. För att minska tillskottet av mikroplast från kosmetiska produkter borde därför även den fortsatta användningen av mikroplast i ”leave on” produkter

² Stockholms universitets Östersjöcentrum (2015). Mikroplaster i hygienartiklar - ett första steg för att minska utsläppen till Östersjön. Baltic Eye Policy Brief. www.su.se/polopoly_fs/1.232433.1429020022!/menu/standard/file/PBmicroplastSVEwebb.pdf

³ Sherrington, Darrah, Hann, Cole & Corbin (2016). Study to support the development of measures to combat a range of marine litter sources. Report for European Commission DG Environment. Eunomia Research & Consulting Ltd. Figur 62 sid 303. <http://ec.europa.eu/environment/marine/good-environmental-status/descriptor-10/pdf/MSFD%20Measures%20to%20Combat%20Marine%20Litter.pdf>

utredas.

Utifrån den korta tid som avsatts för detta regeringsuppdrag förstår vi dock att Kemikalieinspektionen behövt avgränsa frågeställningen för att kunna slutföra utredningen inom utsatt tid. Därför anser Stockholms universitet att det befintliga förbudsförslag utgör ett bra första steg.

6.1.3 Motivering till dispensregel

Rapporten använder följande formulering kring möjligheter till dispens:

”Mikrokorn av plast som bryts ned *snabbt* i akvatisk miljö och i avloppsreningsverk och därmed i låg grad bidrar till exponering av fasta plastpartiklar för miljön omfattas inte av syftet med det föreslagna förbudet. Sådana produkter bör därför inte heller omfattas av förbudet. Idag finns dock inga standarder som är anpassade för att bedöma nedbrytbarheten av dessa produkter i olika akvatiska miljöer.”

Tydligare definition av nedbrytbarhet krävs

Det behövs en tydligare definiering av vad som kan klassificeras som godtagbar nedbrytbarhet än ”snabbt” i ovanstående formulering, för att bevilja dispens att tillåta mikroplaster i kosmetiska produkter.

Stockholms universitet föreslår att mer specifika kriterier sätts upp. Den Europeiska standardiseringskommittén (CEN) planerar att utveckla standarder för biologisk nedbrytning av plast som inkluderar nedbrytning i marin miljö⁴ men det är oklart om nedbrytning av mikroplaster i kosmetika skulle innefattas här. Däremot har till exempel ASTM International en standardiserad testmetod för att mäta biologisk nedbrytning av plast i havsvatten⁵ som

⁴ EU-kommissionens planerade Standardisation request ”the development of plastic biodegradability standards (including marine biodegradability; and compostability/biodegradability field tests) in the context of Directive 94/62/EC on Packaging and Packaging Waste”.

⁵ ASTM D6691 – 09. Standard Test Method for Determining Aerobic Biodegradation of Plastic Materials in the Marine Environment by a Defined Microbial Consortium or Natural Sea Water Inoculum. <http://www.astm.org/Standards/D6691.htm>

kanske kan ge vägledning i utformning av svenska kriterier.

Det här ligger inte inom Stockholms universitets specialistkompetens varför vi avstår från att föreslå exakt vilken standard och definition av nedbrytbarhet som bör tillämpas.

Kemikalieinspektionen bör vara föreskrivande och dispensprövande myndighet

Kemikalieinspektionen bör vara föreskrivande och dispensprövande myndighet, i enlighet med rapportens förslag. Skälet till detta är att mikrokorn av plast bör förbjudas av miljöhänsyn och inte utifrån negativa hälsoeffekter. Därför lämpar sig Kemikalieinspektionen bättre än Läkemiddelsverket, som föreslås som alternativ.

Avsnitt 8.3.1. Nollalternativet - Frivillig branschöverenskommelse samt miljömärkning

I enlighet med KemI:s rapport betonar Stockholms universitet vikten av ett förbud istället för en frivillig utfasning.

Skälen till detta är, i enlighet med rapporten:

- Att kosmetikabranschen sannolikt kommer att efterleva ett förbud i större utsträckning än en frivillig utfasning.
- Att myndigheterna endast har möjlighet att utöva tillsyn mot kosmetiska produkter vid ett förbud.

Anders Karlhede
Vicerektor för det naturvetenskapliga
området

Åsa Borin
Kanslichef